

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS  
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS  
RINKIMŲ KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO  
KONSTITUCINIO ĮSTATYMO NR. XIV-1381 17, 134 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR  
ĮSTATYMO PAPILDYMO 138<sup>1</sup> STRAIPSNIU  
ĮSTATYMO PROJEKTO**

**1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:**

Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 17 ir 134 straipsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 138<sup>1</sup> straipsniu įstatymo projekto rengimą paskatino siekis įtraukti kuo daugiau kitose valstybėse esančių Lietuvos piliečių į balsavimą artėjančiuose rinkimuose bei referendume.

Privalomasis referendumas dėl daugybinės pilietybės įteisinimo vyks 2024 metų gegužės 12 dieną. Taip pat 2024 metais laukia Prezidento, Seimo ir Europos Parlamento rinkimai.

Apie balsavimą internetu diskutuojama jau dešimtmetį. Balsavimo internetu rinkimuose ir referendumuose koncepcija Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu buvo patvirtinta dar 2006 m. Su tuo susiję rinkimų įstatymų pakeitimai buvo teikiami Seimui 2008, 2009, 2010 ir 2014 metais, tačiau įstatymų leidėjas projektus grąžindavo iniciatoriams tobulinti.

2020 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu patvirtinta aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje taip pat numatyta įvertinti technines galimybes ir inicijuoti teisės aktus, kurie sudarytų galimybę įgyvendinti bandomąjį balsavimą internetu.

Sprendimai įteisinti balsavimą internetu bent tiems Lietuvos piliečiams, kurie yra kitose valstybėse, vėluoja.

Pasaulio lietuvių bendruomenės nuolat pabrėžia, kad internetinio balsavimo sistemos įdiegimas yra be galo svarbus ir yra siūlusi testuoti šią sistemą Pasaulio lietuvių rinkimų apygardoje. Pasaulio lietuvių bendruomenės teigimu, įprastas balsavimo būdas šiuo metu ap sunkina pasaulio lietuvių galimybę atiduoti balsą rinkimuose.

Galimybė balsuoti internetu paskatintų daugiau žmonių balsuoti artėjančiame referendume dėl daugybinės pilietybės įteisinimo, kuris itin svarbus pasaulio lietuviams.

2019 metais referendumas dėl dvigubos pilietybės išplėtimo balsavo per 52,58% rinkimų teisę turinčių piliečių. Už dvigubos pilietybės išplėtimą buvo 73,38% dalyvavusiųjų, prieš – 26,04%. Vyriausiosios rinkimų komisijos duomenimis, „už“ balsavo 927 410 rinkėjų. Tam, kad Konstitucija būtų pakeista, pataisą privalėjo palaikyti ne mažiau kaip 1 236 203 rinkėjai, tai yra daugiau kaip pusė visų rinkimų teisę turinčių piliečių.

Atverta galimybė balsuoti internetu galėtų padidinti dalyvaujančių rinkėjų skaičių ne tik referendume, bet ir kituose Lietuvos Respublikos rinkimuose.

Estijoje 2005 metais rinkėjams pirmą kartą buvo sudaryta galimybė balsuoti internetu. Estija buvo pirmoji šalis pasaulyje, kuri įvedė balsavimą internetu nacionaliniuose rinkimuose. Pastebėta, kad Estijoje kiekvienuose rinkimuose vis daugiau rinkėjų renkasi balsuoti internetu, o taip pat balsavimas internetu sudarė palankesnes galimybes balsuoti užsienyje esantiems estams.

Toks balsavimo būdas suteikia rinkėjui galimybę pasisakyti svarbiausiais valstybės klausimais nepriklausomai nuo vietos ir laiko. Internetinis balsavimas yra efektyvesnis, patogesnis ir pigesnis, nei įprastas balsavimas. Taip pat, atsirandant vis daugiau grėsmių dėl terorizmo

(pranešimai apie užminuotus pastatus, galimas pavojus dėl Astravo atominės elektrinės), skatina ieškoti būdų, kaip galima būtų išvengti rinkimų sutrikdymo.

Sėkmingai išbandžius balsavimą internetu mažesne apimtimi, kai tokiu būdu balsuotų tik užsienio valstybėse gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai, vėliau toks balsavimo būdas galėtų būti pradėtas taikyti nacionaliniu mastu.

Rinkimų kodekso projekto tikslas – patobulinti rinkimų sistemą, kad ji atitiktų šiuolaikinio pasaulio tendencijas, taptų patogi visame pasaulyje esantiems Lietuvos Respublikos piliečiams, lengvai naudojama ir atspari šiandienams iššūkiams.

Šio tikslo įgyvendinimui išsikelti šie uždaviniai: papildyti Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 17 ir 134 straipsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 138<sup>1</sup> straipsniu įstatymą įtvirtinant balsavimo internete galimybę, įtvirtinti balsavimo internetu būdą, kuriuo būtų galima balsuoti Pasaulio lietuvių rinkimų apygardoje, numatyti balsavimo internetu tvarką.

## **2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:**

Seimo narys Linas Jonauskas.

## **3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:**

Šiuo metu Lietuvos respublikos įstatymuose nėra numatyta galimybė balsuoti internetu.

## **4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:**

Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 17 straipsnio 1,2, 3 dalies papildymu, reglamentuojant Pasaulio lietuvių rinkimų apygardos rinkėjų skaičiaus nustatymą, įtraukiamas ir internetu balsavusių rinkėjų skaičius.

Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 134 straipsnio 2 dalies papildymu 4 punktu įtvirtinamas naujas balsavimo būdas: „internetu“.

Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinio įstatymo papildymo 138<sup>1</sup> straipsniu reglamentuojama balsavimo internetu tvarka ir įtvirtinama, kad:

1. Balsuoti internetu gali kitose valstybėse esantys Lietuvos Respublikos piliečiai Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto tinklalapyje pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytą tvarką.

2. Balsavimo internetu metu gautus duomenis kaupia, saugo ir apdoroja Vyriausiosios rinkimų komisijos valdoma informacinė sistema (toliau – informacinė sistema). Valdydama informacinę sistemą Vyriausioji rinkimų komisija privalo užtikrinti, kad būtų įgyvendinami visuotinės ir lygios rinkimų teisės bei slauto balsavimo principai, taip pat Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyti elektroninės informacijos saugos reikalavimai.

3. Internetu galima balsuoti pradedant likus 144 valandoms ir baigiant likus 96 valandoms iki balsavimo rinkimų apylinkėse pradžios, išskyrus atvejus, kai šio straipsnio 6 dalies nustatyta tvarka Vyriausioji rinkimų komisija priima sprendimą nutraukti balsavimą internetu.

4. Rinkėjas internetu gali balsuoti kelis kartus, tačiau skaičiuojamas tik vėliausiai gautas jo balsas.

5. Balsavęs internetu rinkėjas turi teisę šio įstatymo nustatyta tvarka balsuoti kitais šiame įstatyme nustatytais būdais, tačiau skaičiuojamas tik vėliausiai gautas jo balsas.

6. Balsavimo internetu metu ir jam pasibaigus, bet ne vėliau kaip likus 84 valandoms iki balsavimo rinkimų dieną pradžios, Vyriausioji rinkimų komisija gali priimti sprendimą nutraukti balsavimą internetu ir anuliuoti jo metu gautus balsus arba, jei balsavimas internetu yra pasibaigęs, anuliuoti balsavimo internetu metu gautus balsus, jei pripažįsta, kad balsavimo internetu metu gauti duomenys buvo sunaikinti, sugadinti ar neteisėtai pakeisti. Tokį sprendimą Vyriausioji rinkimų komisija nedelsdama paskelbia savo interneto tinklalapyje ir apie jį praneša visuomenės informavimo priemonėmis.

7. Partijos, iškėlusios kandidatus į Seimo narius, kandidatai į Seimo narius Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimą laikyti balsavimą internetu įvykusiū arba sprendimą, kuriuo anuliuojami balsavimo internetu metu gauti balsai, ne vėliau kaip per 12 valandas nuo jo priėmimo, bet ne vėliau kaip likus trims dienoms iki rinkimų dienos, gali apskųsti Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. Tokį skundą Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas išnagrinėja per 48 valandas nuo jo padavimo dienos. Į skundo nagrinėjimo terminą įskaitomos ir ne darbo dienos. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas įsiteisėja nuo paskelbimo dienos.

8. Pasibaigus balsavimo internetu laikui, Vyriausioji rinkimų komisija, pripažindama, kad nėra balsavimo internetu metu gautų balsų anuliovimo pagrindo, per 12 valandas priima sprendimą laikyti balsavimą internetu įvykusiū.

Balsavimo internete galimybė sudarytų palankesnes galimybes balsuoti užsienyje esantiems Lietuvos Respublikos piliečiams, leistų nedidelėje apimtyje (Pasaulio lietuvių rinkimų apygardoje) išbandyti balsavimą internetu ir vėliau jį pritaikyti rinkimuose nacionaliniu mastu.

**5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:**

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

**6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:**

Priimtas įstatymo projektas, neturės įtakos kriminogeninei situacijai.

**7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:**

Įstatymas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

**8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:**

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

**9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:**

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turės priimti šio Įstatymo projekto įgyvendinamuosius teisės aktus.

**10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:**

Įstatymų projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

**11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:**

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

**12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:**

Priėmus įstatymo projektą Lietuvos Respublikos vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2023 m. gruodžio 31 d. turėtų priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

**13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):**

Įstatymui įgyvendinti reikėtų papildomų lėšų balsavimo internetu sistemos sukūrimui. Jos kaina, ekspertų vertinimu, galėtų siekti apie 2 mln. eurų.

**14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:**

Negauta.

**15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:**

„Balsavimas internetu“, „Balsavimas Pasaulio lietuvių rinkimų apygardoje“.

**16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:**

Nėra.

Teikia

Seimo narys Linas Jonauskas